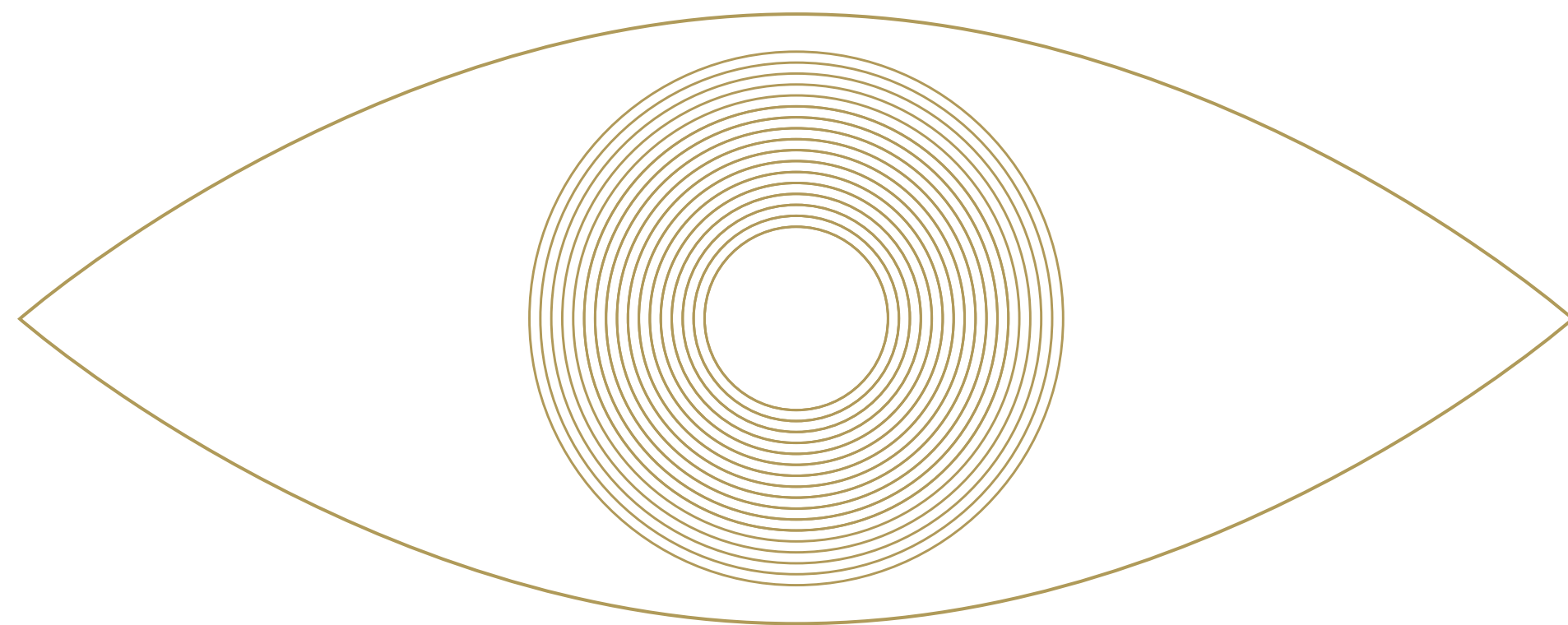

2020

Året på DCUM

Et anderledes år

2020 blev ikke det år vi havde forestillet os. Det er svært at sætte ord på, så lad os nøjes med at blot at sige anderledes. Vi kan se tilbage på et år som har tvunget os til at tænke familieliv og arbejdsliv på helt nye måder. Det har bestemt været udfordrende, men det har også bidraget med nye innovative løsninger – både hos DCUM men i høj grad også ude i dagtilbuddene og på uddannelsesinstitutionerne. 2020 bekræfter os i, at pædagogikken og didaktikken trives rigtig godt i de fysiske møder, som børne- og undervisningsmiljøer indrammer. Og at kvaliteten heraf er afgørende for børnenes, elevernes og de studerendes trivsel og læring.

Hvad mener de helt små?

2020 har stået i børnenes tegn på dagtilbudsområdet. Vi har i samarbejde med Børne- og Undervisningsministeriet gjort status på realiseringen og implementeringen af den styrkede pædagogiske læreplan – set fra børnenes perspektiv. Det handler kort fortalt om, hvordan børnene oplever læring i hverdagen, herunder hvordan det pædagogiske personale giver børnene medbestemmelse, følger deres initiativ og skaber rum til leg og deltagelse. Evalueringen viser bl.a. at de voksne kun i begrænset omfang deltager i børnenes leg og at børnene savner plads til vilde lege. Det minder os igen om at børnenes stemmer er et vigtigt bidrag til udviklingen af den pædagogiske praksis.

Derfor er det god timing, at vi er i fuld gang med at revidere vores Dagtilbudstermometer - et talende spørgeskema, som netop har til formål at indfange de 4-6-åriges oplevelse af deres fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø. Spørgeskemaet skal bidrage til den pædagogiske udvikling og sikre at børnene har medindflydelse på deres børnemiljø. Vi glæder os meget til at præsentere værktøjet i 2021.

De første 100 UMR er uddannet

Vi er UMR! Sådan lyder titlen på DCUMs og Danske Skoleelevers (DSE) fælles 2020-projekt omkring uddannelse af Undervisningsmiljørepræsentanter (UMR). Nu kan elever i grundskolen blive uddannet Undervisningsmiljørepræsentanter, på samme måde som voksne kan komme på arbejdsmiljøkursus. Det har vi savnet længe.

Vi synes, det er et stort skridt for Danmark, og det er med til at sætte endnu mere fokus på vigtigheden af elevinddragelse i arbejdet med undervisningsmiljø. Og bedst af alt så har vi fået rigtig gode tilbagemeldinger fra de deltagende elever, som vi vil bruge til at gøre kurset endnu bedre til de næste elever. Vi håber, at 2021 bliver året hvor endnu flere – både elever, lærere og skoleledelser kan se værdien i at uddanne Undervisningsmiljørepræsentanter (UMR).

Rengøring, plads og ventilation

Det fysiske undervisningsmiljø fik fornyet fokus i 2020. Hos DCUM har vi rådgivet omkring plads- og indeklimaforhold, som netop under Coronatiden har været særligt udfordret. Vigtigheden af udluftning, gode fysiske rammer til både formidling, fordybelse og gruppearbejde samt god hygiejne er kommet på dagsordenen lokalt og nationalt. 2020 har med al tydelighed vist, at trivsel og læring forudsætter et sundt børne- og undervisningsmiljø – Corona eller ej. Vi ser derfor frem til i 2021 at udvikle og lancere et nyt gratis indeklimascreenings-værktøj til skoler og kommuner, som ønsker et hurtigt overblik over deres indeklimaforhold.

STEM giver ny viden og inspiration til erhvervsskolerne

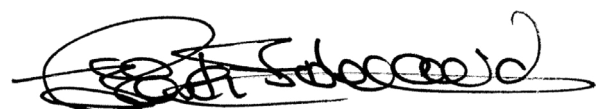
DCUM har i 2020 været i dialog med rigtig mange erhvervsuddannelser i forbindelse med forskellige STEM projekter. Vi har bl.a. formidlet viden og inspiration om indretning af teknologiuddannelser, udvikling og indretning af professionelle læringsfællesskaber, piger i 'mandefag' og fraværsudfordringer. Resultatet er videoer, webinarer og inspirationsmaterialer, til gavn for alle erhvervsskoler og ikke kun de involverede i STEM projekterne.

Det gode undervisningsmiljø – på afstand

Vi er også i gang med en evaluering af fjernundervisning i en Coronatid. Fjernundervisning har udover at være et pludseligt vilkår også været en udfordring for mange skoler og ikke mindst for de mange elever og studerende. Vi håber at evalueringen vil bidrage med perspektiver og ny læring, som vi kan bruge fremadrettet. Evalueringen omhandler både erhvervsskoler og gymnasier, og vi håber, I vil læse med når vi offentliggør inspirationsmaterialet i første halvdel af 2021.

2020 var året hvor konferencer blev til webinarer. Hele 12 DCUM-webinarer blev det til i tæt samarbejde med top-motiverende repræsentanter fra skoler, fag eksperter og øvrige gæster. Mere end 800 webinarde tagere tuned ind på et DCUM-webinar i 2020 og vi har fået mange positive tilbagemeldinger. Generelt er vi hos DCUM blevet mere digitale i vores formidling, hvilket du vil erfare, når du læser videre.

Rigtig god læselyst!

Kirsten Holmgaard
bestyrelsesformand

Jannie Moon Lindskov
direktør

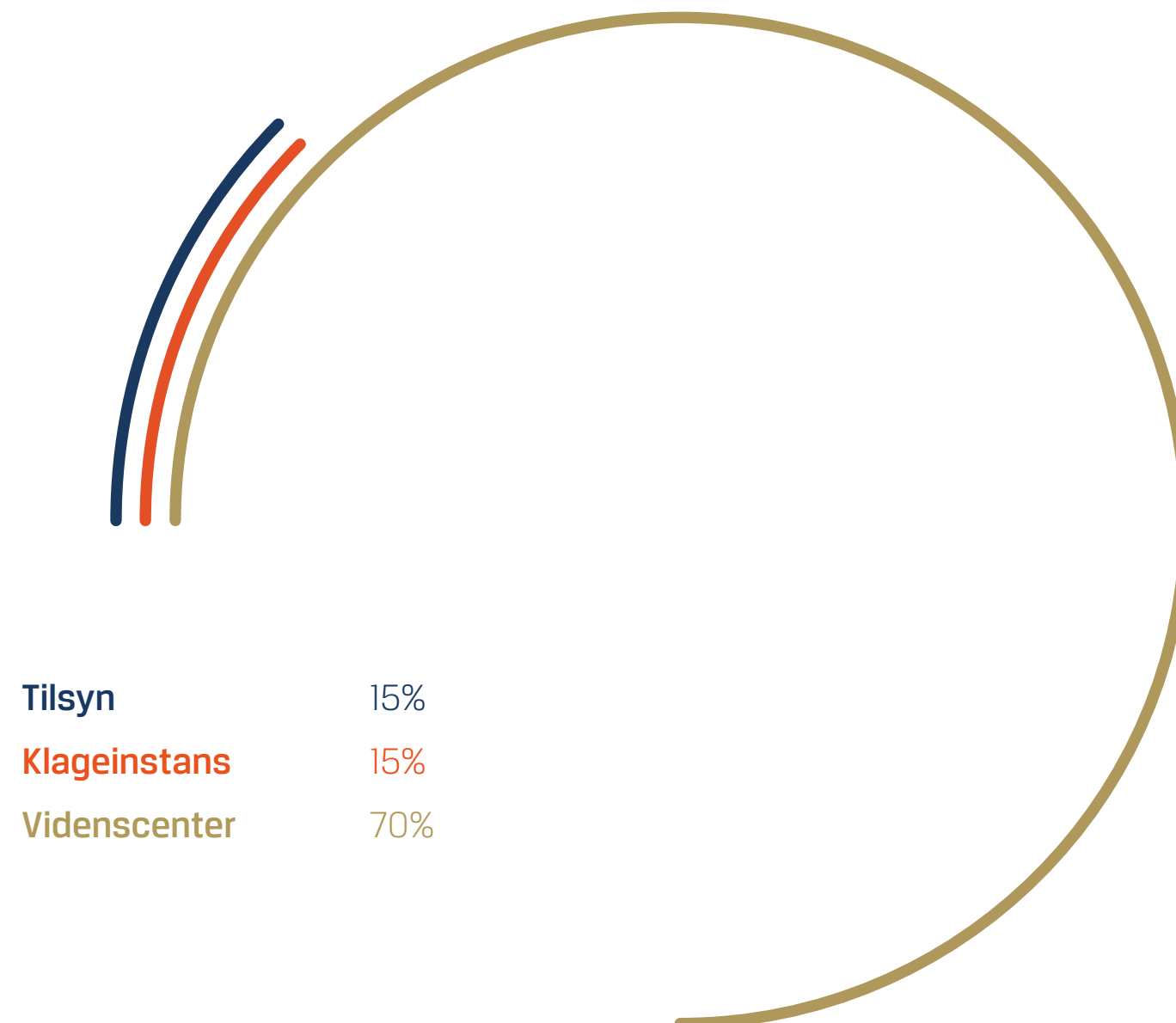
DCUM i overblik

Mødet med praksis

Som altid har DCUMs konsulenter i det forgangne år, haft travlt med at dele ud af deres store ekspertviden på forskellige fagområder. Som bekendt har omstændighederne gjort, at der måtte tænkes nyt, og derfor har DCUM været vært for en lang række webinarer, hvor gæster fra praksis, forskere og andre relevante fagpersoner er blevet inviteret ind til en dialog om deres kompetence- og fagområde. Derudover har vi også øget frekvensen på vores nyhedsmails x5, samt segmenteret vores abonnenter bedre, så de modtager indhold der er relevant for netop deres faggruppe. Læs mere om hvordan DCUM har mødt praksis på nye måder i denne årsberetning.

Videnscenter med tre funktioner

Med klage- og tilsynsfunktionens tilkomst i 2017 består DCUM af tre funktioner. Størstedelen af DCUMs arbejde ligger stadig i videnscenteret, der vejleder, producerer, og formidler forskning og undersøgelser om trivsel og undervisningsmiljø. Herudover består DCUM af Den Nationale Klageinstans mod Mobning samt en tilsynsfunktion, der varetager tilsyn med undervisningsmiljøet på landets uddannelsesinstitutioner.

Videncenteret i DCUM

Dagtilbud

- Evaluering af SPL
- Dagtilbudstermometeret
- Årets dagtilbud 2020/2021

Grundskole

- Perspekt 2.0
- Skoletrivsel for alle

Ungdomsuddannelser

- Det gode undervisningsmiljø på afstand
- Piger i mandefag
- Lyst til læring

Indeklima

Det fysiske- og æstetiske undervisningsmiljø

Mobberådgivningen

UMR – Inddragelse af elever i forhold til undervisningsmiljøet

Dagtilbud

Evaluering af den styrkede pædagogiske læreplan – set med børnenes øjne

Børn er medskabere af egen læring, og deres oplevelser, perspektiver og erfaringer er væsentlige, hvis vi vil skabe et meningsfuldt og sammenhængende børneliv i daginstitutionerne.

I oktober 2020 offentliggjorde DCUM Evalueringen af den styrkede pædagogiske læreplan – set fra et børneperspektiv. DCUM har på opdrag fra Børne- og Undervisningsministeriet gjort status på realiseringen og implementeringen af den styrkede pædagogiske læreplan i danske dagtilbud – set med børnenes øjne. Evalueringen handler kort fortalt om, hvordan børnene oplever læring i hverdagen, herunder hvordan det pædagogiske personale giver børnene medbestemmelse, følger deres initiativ, skaber rum til leg og deltagelse m.m. Evalueringen baserer sig på casestudiebesøg bestående af observationer i ni danske dagtilbud herunder børneinterviews i fire af de ni institutioner, samt en spørgeskemaundersøgelse blandt 939 5-årige børn i danske dagtilbud. Evalueringen tager afsæt i tre fokusområder: medbestemmelse, leg og læreplanstemaer hvor sidstnævnte handler om daginstitutionens udnyttelse af læreplanspotentialer i de daglige rutinesituationer.

Evalueringen viser flere interessante resultater, blandt andet at de frie og selvorganiserede lege fylder meget i børnenes hverdag i dagtilbuddene. Det pædagogiske

personale indtager ofte en mere observerende position og deltager sjældent i legen i længere tid ad gangen. Således oplever 38 % af børnene, at de voksne ikke leger med børnene. Ligeledes viser evalueringen at børnene forstyrres i deres leg. I undersøgelsen svarer ca. en fjerdedel af børnene, at de oplever at blive forstyrret i deres leg. Mere end hvert fjerde barn oplever, at der ikke er nogen steder, hvor de kan lege uforstyrret i deres dagtilbud. Forstyrrelser mindsker børnenes mulighed for at opnå længerevarende fordybelse, hvilket kan være udfordrende for både læring, udvikling og dannelse. Undersøgelsen viser også, at 14% af børnene oplever at mangle plads til de vilde lege. Børn har brug for at mærke deres egne grænser, og spænding som et vigtigt element i deres lyst til at lege, og de skal have adgang til lege, der tilrettelægges ud fra deres egne perspektiver, interesser og behov.

I forlængelse af rapportens resultater har DCUM valgt at sætte fokus på udbredelse af børneperspektiver helt tæt på den pædagogiske praksis. DCUM har tilrettelagt en række webinarer med fokus på børns medbestemmelse, børns leg og legemiljøer og børns deltagelse og læring i rutinesituationer. Interessen har været stor – over 200 deltagere ved hvert webinar. I 2021 fortsætter vi kursen "Viden til praksis", og har planlagt en række dialogmøder og oplæg i kommunale forvaltninger og dagtilbud om inddragelse af et stærkt børneperspektiv.

Du kan læse mere om evalueringen [her](#)

Dagtilbudstermometeret

DCUM har i 2020 igangsat en revidering af det populære Dagtilbudstermometer, der er et gratis elektronisk spørgeskema målrettet 4-6-årige børn i dagtilbud. Værktøjet består af et talende spørgeskema, der giver pædagogisk personale i dagtilbud mulighed for at få viden om børnenes oplevelse af det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i tilknytning til de pædagogiske læreplaner. DCUM ønsker derfor forsat at tilbyde et pædagogisk udviklingsværktøj der bidrager til udvikling af den pædagogiske praksis, så det øger muligheden for at indfange og arbejde systematisk med inddragelse af børns perspektiver i hverdagen. Med afsæt i ny lovgivning og et styrket fokus på kvaliteten i børne- og læringsmiljøet i dagtilbuddene er der behov for at revidere og udvikle Dagtilbudstermometeret som et pædagogisk udviklings- og evalueringsværktøj (ikke et måle -og styringsværktøj). Der skal i højere grad være en rød tråd mellem arbejdet med den ny styrkede læreplan herunder det pædagogiske grundlag og brugen af dagtilbudstermometeret. Det nye Dagtilbudstermometer lanceres i foråret 2021

Læs mere [her](#)

Årets dagtilbud 2020/2021

Årets Dagtilbud er en pris, der uddeles årligt i et samarbejde mellem Børne- og Undervisningsministeriet, BUPL, KL og FOA. Prisen tildeles et dagtilbud i Danmark, som har en særlig høj kvalitet i det pædagogiske arbejde.

DCUM har et bredt og indgående praksisnært kendskab til dagtilbudsområdet, og har for tredje år i træk været leverandør på denne opgave. DCUM har gennem en årrække bidraget til udviklingen af trygge og stimulerende børne- og læringsmiljøer, og opgaven med prisen Årets Dagtilbud kan ses som en konkret udmøntning af centerets overordnede værdiposition som formidler af "Viden til praksis" på dagtilbudsområdet. Igen i år ses der et stærkt og bredt felt af indstillinger. 153 indstillinger er blevet behandlet og vurderet ud fra fastsatte kriterier. Der ses mange eksempler på erfaringer fra tiden under COVID-19 samt arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan. Særligt fremhæves eksempler fra hverdagen i dagtilbuddene, der relaterer sig til elementer i det pædagogiske grundlag; børnefællesskaber, leg, forældresamarbejde samt dannelse og børneperspektiv.

Da COVID-19 stadig påvirker vores samfund, er den videre proces omkring nominering af de tre dagtilbud, der er med i kapløbet om at blive Årets Dagtilbud 2020/2021 og selv kåringen blevet forsinket og udskudt til 2021. Prisen uddeles derfor samlet for 2020 og 2021. Kåringen finder sted i 2021.

Læs mere [her](#)

Grundskole

Da skolen lukkede i marts, åbnede det op for nye måder at lave skole på og erfaringerne har været mange. 'Corona-skolen' har været udfordrende for mange skoler, elever og forældre. Men for nogle har ændringerne haft den betydning, at de blev gladere, mindre stressede og motiverede for at lære. Der er ingen tvivl om, at undervisningsmiljøet i grundskolerne i det forgangne år har ændret karakter og fagpersonalet på skolerne har været entreprenante, nytænkende og omstillingsparate for at kunne løfte elevernes læring, trivsel og sundhed. Der er ny, værdifuld viden at hente fra praksis og hvem ved – måske er det en fordel at bringe noget af den nye viden ind i den skole, vi kender, når tingene atter bliver normaliseret. I arbejdet med at understøtte, skabe og udvikle det gode undervisningsmiljø på grundskoler i Danmark har vi været nødsaget til at udvikle nye måder at udføre vores aktiviteter og nå grundskolens aktører. Året 2020 gik vi online med oplæg, workshops og webinarer.

Perspekt

I 2020 har DCUM offentliggjort undervisningsmateriale Perspekt 2.0. Perspekt 2.0 er et undervisningsmateriale, der arbejder med elevernes sociale, emotionelle og personlige kompetencer gennem historier og øvelser på klassen og eleverne imellem. Evalueringen har dels undersøgt effekten af Perspekt 2.0 i forhold til elevernes sociale trivsel og dels undersøgt hvordan det har været at arbejde med, for elever og lærere. Evalueringen kan ikke påvise nogen effekt i forhold til at øge elevernes sociale trivsel, men viser, at lærerne har været glade for at arbejde med Perspekt 2.0, samt har fundet værktøjet meningsfuldt og relevant at anvende. Materialet er derfor et godt supplement til de trivselsindsatser, der finder sted ude omkring på landets skoler. Så hvis man som skole eller lærer er på jagt efter et velstruktureret forløb, er Perspekt 2.0 et godt bud.

Værktøjet kan både bestilles i en fysisk udgave eller tilgås via www.perspekt2.dk.

Perspekt 2.0 findes i tre moduler til hhv. indskoling, mellemtrin og udskoling.

Skoletrivsel for alle

DCUM og Psykiatrifonden har i samarbejde med Ikast-Brande Kommune og skoleledere og trivselsmedarbejdere fra 11 grundskoler i hele Danmark udviklet værktøjet skoletrivselforalle.dk. Projektet er støttet af Sundhedsstyrelsen. Hjemmesiden har til formål at styrke skoleledelser og trivselsteams strategiske arbejde med trivsel ved at bidrage til at give overblik for skolerne over deres trivselsarbejde, og finde deres næste, bedste skridt i det strategiske arbejde med trivsel gennem anbefalinger baseret på forskning, lovgivning og gode erfaringer fra praksis. DCUM arbejder i 2021 videre med at forbedre hjemmesiden, og udbrede den nationalt.

Perspekt 2.0 findes i tre moduler til hhv. indskoling, mellemtrin og udskoling.

Ungdomsuddannelser

Det gode undervisningsmiljø på afstand

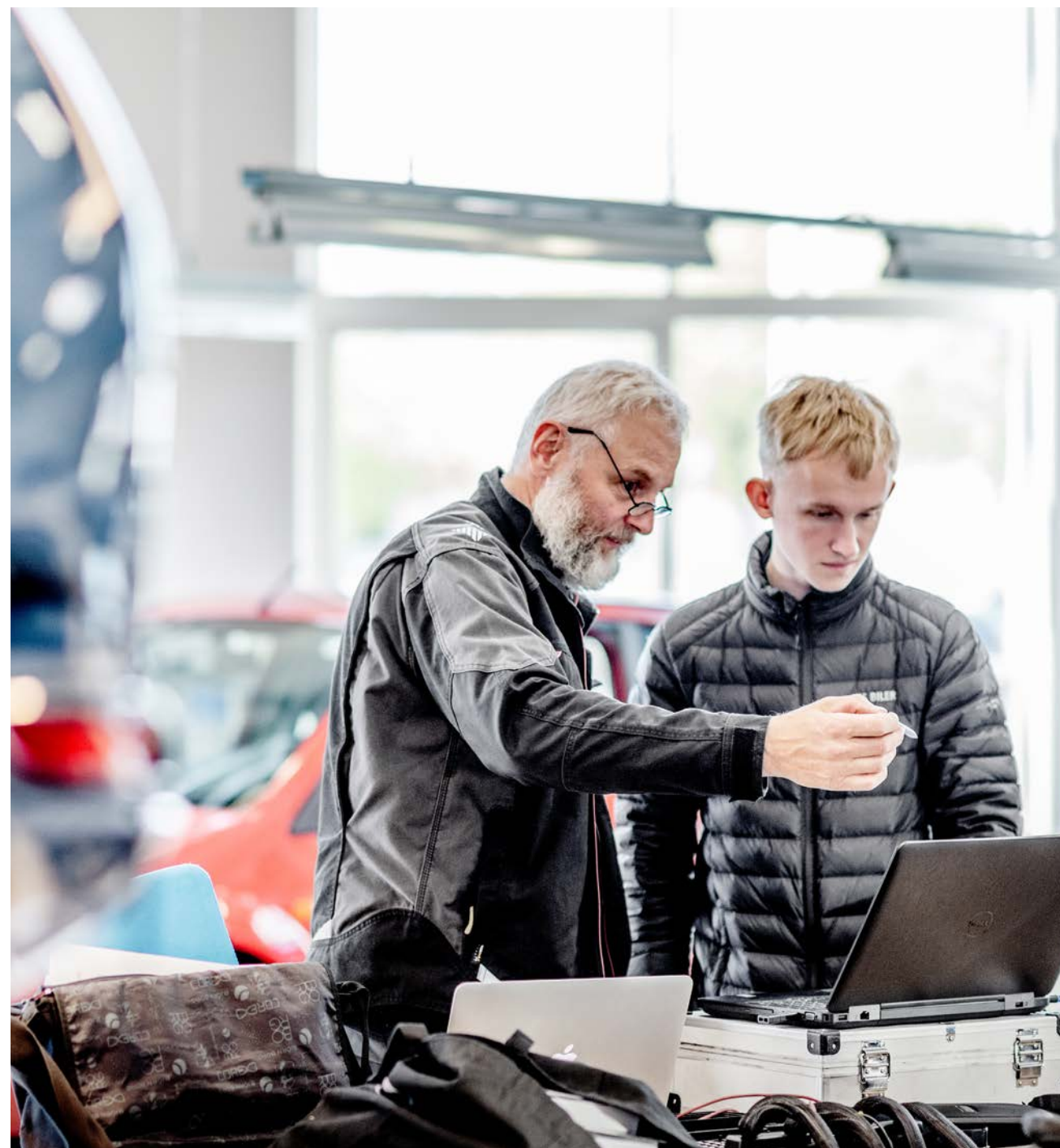
Corona-nedlukningen af samfundet, har betydet, at langt størstedelen af elever på ungdomsuddannelserne har og stadig modtager fjernundervisning i en længere eller kortere periode. Men hvordan skaber vi et godt undervisningsmiljø i det virtuelle læringsrum?

Med støtte fra Region Midtjylland's Uddannelsespulje har DCUM indgået et samarbejde med Mercantec, Randers Statsskole og Aarhus TECH. 2020 var et år, som har givet mange oplevelser, erfaringer og perspektiver på virtuel undervisning. Ungdomsuddannelsernes ledere, lærere og elever har på egen krop erfaret, hvad der skal til, men også hvad der ikke skal til, for at understøtte læring, udvikling, trivsel og dannelse på afstand. Det er den viden, vi har søgt at få indsigt i. Gennem interviews med elever, undervisere og ledere, og efterfølgende udviklingsworkshops med undervisere og ledere, har vi samlet erfaringer, perspektiver og oplevelser. Det er blevet til et praksisnært og konkret inspirationsmateriale, der gennem metoder og anbefalinger kan bidrage til at styrke det gode undervisningsmiljø på afstand.

Inspirationsmaterialet forventes offentligt gjort i februar 2021. Derudover afholdes der som afslutning på projektet et webinar i marts.

"Ungdomsuddannelsernes
ledere, lærere og elever
har på egen krop erfaret,
hvad der skal til."

Piger i 'mandefag'

I 2020 gennemførte DCUM en undersøgelse om, hvordan det er at være pige på en erhvervsuddannelse med mange mænd. Undersøgelsen, som blev gennemført i samarbejde med Learnmark og Mercantec, fik navnet **Piger i 'Mandefag'** og var en del af STEM - Vejen til erhvervskompetence og beskæftigelse.

I forbindelse med undersøgelsen interviewede vi 19 piger, som alle var i gang med en erhvervsuddannelse indenfor Teknologi, Byggeri og Transport. Områder, hvor der traditionelt set er langt flere mænd end kvinder. Udover interviewene deltog vi også i netværksmøder, observerede undervisningen og talte med de undervisere og studievejledere, som er tæt på pigerne i hverdagen.

På baggrund af undersøgelsen udgav vi i foråret 2020 inspirationshæftet Piger i 'mandefag', som tager afsæt i pigernes egne fortællinger og erfaringer. I kataloget kan skoler og undervisere læse om, hvad de kan gøre for at styrke rekrutteringen af piger til erhvervsuddannelser med mange mænd og hvordan de bedst muligt støtter op om de piger, som allerede går på uddannelsen. Som en del af projektet har vi også udviklet et dialogværktøj, som hjælper jer med at tage snakken om, hvordan det er at være pige på en uddannelse med mange mænd og hvordan I kan arbejde med eventuelle udfordringer.

Vil du vide mere om Piger i 'Mandefag' eller gratis downloade inspirationskataloget og dialogværktøjet?

Klik [her](#)

Lyst til læring

Mange af landets erhvervsskoler oplever desværre en høj frafaldsprocent blandt deres elever. Derfor har DCUM med støtte fra Nordea Fonden, startet projektet Lyst til Læring på EUD. Projektet vil strække sig over 3 år, og sætter fokus på elevinddragelse, trivsel og stærke fællesskaber på landets erhvervsskoler. Tre tiltag som forskningen viser, alle styrker elevernes motivation for at gennemføre deres uddannelse. I projektet inddrages der en række af landets erhvervsskoler, der sammen med DCUM, vil komme nærmere hvad der kan gøres for at styrke de tre fokusområder. Det handler blandt andet om at få skabt et undervisningsmiljø hvor det er tilladt at fejle, et undervisningsmiljø hvor eleverne kan få og vedholde gode sociale relationer med hinanden og underviserne, samtidigt med at undervisningsmiljøet også giver eleverne en oplevelse af at have medindflydelse på deres hverdag og undervisning.

Læs meget mere om projektet ved at klikke [her](#)

INDEKLIMA

Som så meget andet var indeklimaåret 2020 præget af Corona. Det betyder, at vi i år ikke har udlånt indeklimamålere med samme frekvens som vi plejer. På trods af et anderledes år, har DCUMs indeklimamålere hængt i mere end 50 forskellige lokaler i både dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. Her har målerne indsamlet data og sendt rapporter til skolerne, som kan få syn for sagen med indeklimaet og igangsætte indsatser, hvor det er nødvendigt.

2020 blev også året, hvor DCUM afholdt sit første webinar om indeklima. Webinaret tog afsæt i krydsfeltet mellem indeklima og pædagogik, hvor Martin Appel Loft fra Lisbjergskolen i Aarhus fortalte om skolens pædagogiske arbejde og undervisningsmetoder, og hvilken rolle indeklimaet spiller i den forbindelse. Webinaret havde 40 deltagere og ligger nu frit tilgængeligt på DCUMs [Youtube-kanal](#)

I 2020 lancerede UNICEF podcastrækken Klassens time, hvor medarbejdere fra DCUM medvirkede i tre afsnit. Her drøftede vi blandt andet, hvad et godt indeklima betyder for elevernes læring og trivsel med vært Sofie Østergaard og elever fra UNICEFs rettighedsskoler. DCUM deltog i episode 7, 10 og 12. Du kan høre Klassens Time ved at trykke [her](#)

I 2020 indgik vi et samarbejde med Aarhus Universitet, Aalborg Universitet, DTU, Saint-Gobain og Transition om at udvikle en gratis indeklimaapp, som kan screene indeklimaet i landets skoler. Appen udvikles med støtte af RealDania og forventes at være færdig i efteråret 2021.

Det fysiske- og æstetiske undervisningsmiljø

I 2020 har DCUM gennemført en lang række projekter og indsatser inden for det fysiske og æstetiske aspekt af undervisningsmiljøet. Den røde tråd var fokus på samspillet på de fysiske rammers samspil med børn og elevers trivsel og den pædagogiske praksis. Det er en viden, der er forholdsvis let at tale om, men svær at omsætte i hverdagen, da det grundlæggende handler om kultur og daglig praksis. Derfor har der i alle projekter været fokus på at koble teoretisk viden med afprøvning eller eksempler fra praksis.

Derudover har DCUM styrket sin synlighed i forhold til vores konsultydelser. Det har betydet at vi på hjemmesiden har indledt arbejdet med at skabe et univers omkring det fysiske og æstetiske undervisningsmiljø. Frem til nu har vi valgt at fremhæve temaer som indeklima, skoletoiletter og klasserummet i udvikling. Gå på opdagelse på siden [her](#), hvor der ligger artikler og korte interviews.

Med Aarhus kommune, AU, DPU og arkitektskolen i København har vi udviklet og er i gang med at pilotteste en Rumvejlederuddannelse. Uddannelsen er målrettet grundskolens fagpersonale og servicepersonale mhp. at sammentænke skolens fysiske rammer, indeklimaet, den pædagogiske praksis og elevernes trivsel. På baggrund heraf, at skabe basis for at rumvejlederen løbende kan justere de fysiske rammer, indeklima og den pædagogiske praksis med det mål at skabe bedre undervisningsmiljøer. En af grundstenene er inddragelse af kollegaer og elever. I foråret 2021 udkommer de første erfaringer fra forløbet, der bliver brugt til pilottest version 2.0 i 2021-2022.

Derudover har vi gennemført to STEM projekter og er i gang med et tredje. Elektrikeruddannelsen i Mercantec i Viborg, Automatik uddannelsen Mercantec i Viborg og Industricenter ZBC i Ringsted. Fokus er som i de øvrige projekter samspillet mellem de fysiske rammer, pædagogisk praksis og elevtrivsel. Til projektet med Elektriker uddannelsen der stod overfor at flytte i nye lokaler, sammensatte vi en række workshops med ledelse, personale og elever. Sammen med dem satte vi fokus på at styrke teamarbejdet mellem underviserne og skabe fællesskab og vidensdeling på tværs af hold og årgange – understøttet af rummenes placering, brug og indretning.

Derudover har DCUM deltaget i interessentgruppe-projektet Gamle Gymnastiksale – nye muligheder. Et projekt der gennemføres af Dansk Skoleidræt, Dansk Idrætsforbund og LOA. Læs mere [her](#).

DCUM har desuden deltaget med oplæg på Nohrcons skolekonference, RealDanias workshoprække omkring Indeklima samt konferencedag afholdt af Bygherreforeningen omkring ungemiljøer på EUD-uddannelser.

En af nøglerne til de stærke og faglige relevante oplæg, workshops og projektløsninger i 2020 har været samarbejdet mellem vores tværfaglige konsulentteams, sammensat til de konkrete opgaver. Det arbejde glæder vi os til at forsætte i 2021.

Mobberådgivningen

I efteråret 2019 startede DCUM en rådgivningsside på Facebook – Mobberådgivningen. Siden henvender sig primært til forældre, men den bliver også fulgt af fagpersoner med interesse for mobning. På siden deler DCUM indhold om vigtigheden af stærke og sunde klassefællesskaber, og viden og råd om mobning. Der er også mulighed for at skrive eller ringe til Mobberådgivningen hvis man har spørgsmål. Siden er blevet godt modtaget, og der er mange forældre, der bidrager i kommentarfeltet. En del af dem henvender sig også direkte, og får svar på forskellige spørgsmål om hvordan mobning skal håndteres, hvordan de selv kan gribe det an og hvilke rettigheder eleverne har.

Gennem Mobberådgivningen kan vi klæde forældrene på til at møde skolerne til bedre dialog og samarbejde. Opslagene på siden består af korte informative tekster om f.eks. mobningens dynamikker, regler på området eller inspiration til hvad, forældrene kan gøre for at være med til at forebygge mobning.

UMR – inddragelse af elever i forhold til undervisningsmiljøet

En af DCUMs mærkesager er at arbejde for at sikre elevinddragelse i undervisningsmiljøet. For hvem er eksperterne, når vi taler undervisningsmiljø? Det er eleverne og de studerende. Derfor er det helt afgørende at inddrage eleverne og de studerende, og lytte til dem i arbejdet med skolernes undervisningsmiljø. Ikke kun for deres skyld, men for hele skolens skyld. Plads til selvbestemmelse og medbestemmelse er med til at danne eleverne og de studerende til selvstændige, demokratiske medborgere samt at det skaber større trivsel, ejerskab og motivation i undervisningen og i forholdet til skolen generelt.

2020 blev året hvor DCUM for alvor satte fokus på elevernes ret til at blive inddraget i udviklingen af det gode undervisningsmiljø via et særligt fokus på elevernes ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter. Ifølge undervisningsmiljøloven har danske elever nemlig ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter (UMR) på samme vis, som voksne har ret til at vælge arbejdsmiljørepræsentanter.

Over 100 elever på grundskole- og ungdomsuddannelser er blevet uddannet som "UMR" i 2020. Kurserne er udviklet i tæt samarbejde mellem DCUM og landets største elevorganisationer, hvor særligt Danske Skoleelever (DSE) også har stået side om side med DCUM og gennemført fysiske, såvel som online kurser til elever fra bl.a. København, Norddjurs og Odense Kommune.

På kurserne har eleverne fået viden om undervisningsmiljø, hvad det vil sige at repræsentere elevernes perspektiv og så er de blevet klædt på med inspiration til, hvordan de helt konkret kan være med til at påvirke undervisningsmiljøet på deres egen skole. Eleverne har været begejstrede og positivt overraskede over at opdage, hvilke rettigheder de som elever rent faktisk har. DCUMs praksisundersøgelse fra 2020 vidste, at alene én ud af tre skoler har UMR og mange steder er der ikke faste procedurer for at oplyse eleverne om deres rettigheder. Derfor er det en dagsorden, som DCUM fortsat vil arbejde for i 2021 og fremadrettet.

2020

DCUMs Tilsyn

DCUMs Tilsyn 2020

Formålet med DCUMs tilsyn er at undersøge, om de danske uddannelsesinstitutioner overholder undervisningsmiljøloven og oplyse uddannelsesinstitutionerne om undervisningsmiljølovens bestemmelser.

DCUMs tilsyn har i 2020 fordelt sine tilsynsaktiviteter på 20 enkeltsagstilsyn og én praksisundersøgelse.

Enkeltsagstilsyn

DCUMs tilsyn har i 2020 fået oversendt 12 sager fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning og modtaget 9 henvendelser fra borgere, som har haft tilknytning til et uddannelsessted enten som studerende, elev, forældremyndighedsindehavere til en tidligere elev eller lignende. I det omfang at mediesager er kommet til vores kendskab, har DCUMs tilsyn har vurderet, om sagen har givet anledning til at føre tilsyn.

De 20 enkeltsagstilsyn som DCUM har ført i 2020, har taget udgangspunkt i sager som er oversendt fra Den Nationale Klageinstans mod Mobning, henvendelser og mediesager i perioden fra slutningen af 2019 og hele 2020.

I tabellen ses fordelingen af, hvilket tema inden for undervisningsmiljøloven, som har givet anledning til at føre tilsyn med en given uddannelsesinstitution.

	Mobning eller lign	Anti mobbestrategi	Fysik undervisningsmiljø
Grundskole	8	6	2
Ungdomsuddannelser			1
Voksen- og Videregående uddannelser			3

Praksisundersøgelsen 2020

Formålet med praksisundersøgelsen er at få indblik i, hvordan uddannelsesinstitutionerne i Danmark arbejder indenfor rammerne af undervisningsmiljøloven, herunder uddannelsesinstitutionernes arbejde med mobning, elevinddragelse, undervisningsmiljøvurderingen og arbejdet med sikkerhed på et organisatorisk niveau.

Resultaterne fra praksisundersøgelsen vil blive udgivet i en tabelrapport, ligesom de vil danne grundlag for DCUMs fortsatte arbejde med at understøtte og vejlede om undervisningsmiljøloven og det gode undervisningsmiljø.

Spørgeskemainsamlingen endte med en høj svarprocent på 72,2% for grundskoler, 80% for ungdomsuddannelser og 89% for voksen- og videregående uddannelser.

Vi sætter stor pris på skolernes samarbejde og ser frem til at dykke ned i resultaterne i 2021.

den nationale klageinstans **mod** **mobning**

Tendenserne fra klagerne

Handlingsplaner i en virtuel virkelighed?

Påbud

Elevklager

Klageinstansen

Den Nationale Klageinstans mod Mobning (NKMM) er en del af Dansk Center for Undervisningsmiljø. Instansen har eksisteret i 3,5 år og eksisterer som en prøveordning indtil juni 2022.

Siden opstarten af NKMM er der sket en stigning i antallet af sager for hvert år med undtagelse af 2020, hvor COVID-19 medførte nedlukning af de danske uddannelsesinstitutioner. Samlet er der i hele 2020 indkommet 97 sager til klageinstansen, altså 19 % færre klager end året før.

Der er særligt sket en markant nedgang af antal klager under skolernes nedlukning, som varede fra 16. marts til 16. april. I den måned modtog klageinstansen alene 4 klager sammenholdt med 21 klager i samme periode 2019.

I året 2020 har NKMM afsluttet og afgjort 100 sager, som er ankommet enten i slutningen af 2019 eller i løbet af 2020. Heraf var 48 sager afsluttet efter sagsbehandling i NKMM. Sagerne er afgjort som følger:

REAKTION	HVAD BETYDER REAKTIONEN?	ANTAL SAGER	Procent
Ændret	Klageinstansen er ikke enig i udfaldet af den lokale behandling af klagen	21	44%
Stadfæstet	Klageinstansen er enig i den lokale afgørelse, uanset om det var medhold eller ikke medhold til klager.	5	10%
Stadfæstet dele og ændret dele	Klageinstansen er enig i nogle dele af den lokale klagebehandling men uenig i andre dele.	9	19%
Hjemvist	Der har været mangler ved den lokale behandling, som NKMM ikke kan reparere i sin behandling af klagen.	4	8%
Afvist	Klageinstansen kan ikke behandle klagen, oftest fordi den ikke længere er aktuel.	7	15%
Tilbagekaldt	Klager har alligevel ikke ønsket en afgørelse fra NKMM	2	4%
Udstedt påbud	Der er fortsat problemer eller mangler, som skolen nu skal arbejde med	37	

Tendenser fra klagerne

Der er store forskelle i hvordan skolerne håndterer de henvendelser de modtager om mobning.

Der er skoler, som har et godt kendskab til det fællesskabsorienterede mobbesyn og til reglerne, og som ved at de skal reagere med det samme på henvendelse eller egne observationer/mistanke. De laver en sikker vurdering af situationen og hvor de ser tilfælde af mobning eller lignende, griber skolen ind i situationen og undersøger problemerne til bunds. De laver derpå en handlingsplan, der behandler klassens grundlæggende dynamikker.

Vi oplever imidlertid også, at der på mange skoler stadig mangler kendskab til reglerne, og det er primært undersøgelsesernes tidspunkt, form og omfang, som er svære.

F.eks. ser vi ofte, at skolerne ikke laver en egnet undersøgelse af, om der er problemer i klassen i form af mobning eller lignende, men i stedet afviser tanken baseret på et umiddelbart indtryk. Her er det vigtigt at være opmærksom på, at mobning eller lignende netop ofte foregår i en form, som er svær at få øje på for de voksne. Først når mønstrene har udviklet sig til regulær mobning, bliver påvirkningen af enkeltelever så markant, at klassens undervisere kan se det uden videre. Derfor er det vigtigt, at man hele tiden holder øje med undervisningsmiljøet, så man kan nå at reagere i tide.

Vi ser også i mange sager, at skolernes handlingsplaner ikke arbejder med de bagvedliggende årsager, men i stedet primært adresserer de symptomer, der kan ses med det blotte øje. Skolen laver ikke en afdækning, som stikker dybere, og mister dermed muligheden for at lave effektive planer, der også virker, når indsatserne mod symptomerne trappes ud igen. Det betyder ofte også, at der ikke er sammenhæng mellem de problemer, som findes under overfladen, og den løsning, som indsættes, og at skolerne derfor ser problemerne opstå igen og igen i de samme grupperinger.

"Der er store forskelle i hvordan skolerne håndterer de henvendelser de modtager om mobning"

Handlingsplaner i en virtuel virkelighed?

Her er det også værd at nævne netop skolens arbejde i den periode eleverne har haft hjemmeundervisning pga. Corona-nedlukningen.

I mange sager oplever klager, at skolen udskyder undersøgelsen af klassen og alle indsatser, til klasserne igen er samlet. Dette kan dog forværre de problemer, som findes. Eleverne er jo stadig en del af et fællesskab, og de dynamikker, der er problematiske i skoletiden kan sagtens fortsætte i det digitale rum eleverne er en del af. Udgangspunktet må derfor stadig være, at man skal arbejde med den fastsatte systematik, selv om eleverne arbejder hjemmefra.

Der skal stadig laves en egnet undersøgelse af, om der foregår mobning eller lignende, og underviserne har f.eks. mulighed for at lave individuelle samtaler med en lille håndfuld børn om, hvordan det går. De har også mulighed for at inddrage klassens forældres perspektiv via samtaler med kontaktførelse eller lignende tiltag.

Hvis skolen ser, at der foregår mobning eller lignende, skal årsagerne undersøges, og det vil man også i et vist omfang kunne gøre, selv om klassen ikke er samlet. Det er klart, at handlingsplanen i disse tilfælde vil bære præg af, at der stadig er undersøgelser, der skal laves, når klassen igen er samlet, men de punkter må så være en del af handlingsplanen og udføres, når man igen har mulighed for det. Her er det vigtigt at bemærke, at der kan være emner, som er særligt synlige ved hjemsendelse men ikke ved samling og omvendt, og derfor vil en handlingsplan også skulle revideres, når man efter genåbningen, har haft mulighed for at undersøge klassens dynamikker. Endelig er det også vigtigt at huske, at hvis det påvirker undervisningsmiljøet, så er det omfattet af reglerne, selv om problemerne foregår eller har rod i ting, der sker i fællesskabet bag skærmen og når undervisningsdagen er slut.

Så arbejdet er svært under hjemsendelse – uden tvivl, og det ved vi også i klageinstansen. Vi har derfor særligt i foråret 2020 forsøgt at tilpasse f.eks. frister i vores påbud til den stadigt nye situation, der også medførte et stort pres og en vis panik på flere niveauer af vores land. Men problemerne og opmærksomheden er lige så vigtige under en hjemsendelse, og derfor bør man gøre det man kan, på trods af de uvante rammer.

Påbud

NKMM har i 2020 udstedt flere påbud end de forgangne år. Vi har fra tidligere år set, at der på skolerne ikke har været sikkerhed om, hvordan de skulle arbejde videre med tingene, når vi fra klageinstansens side afgjorde sagerne uden medfølgende påbud. Det betød, at elever og forældre meldte tilbage, at der ikke skete nogen ændring i skolens måde at arbejde på, selv om det i forbindelse med klagebehandlingen var blevet konstateret, at skolens arbejdsform ikke fulgte loven. Derfor har vi i videre omfang benyttet muligheden for at udstede påbud, hvor det har været muligt, fordi det giver skolerne mulighed for at få en mere fremadrettet sparring fra klageinstansen i forbindelse med det arbejde, som skal ske i den klasse eller gruppe, som sagen har handlet om.

Påbudsdata fra de sidste par år

2019: 12 stk.

39%
af afgjorte sager

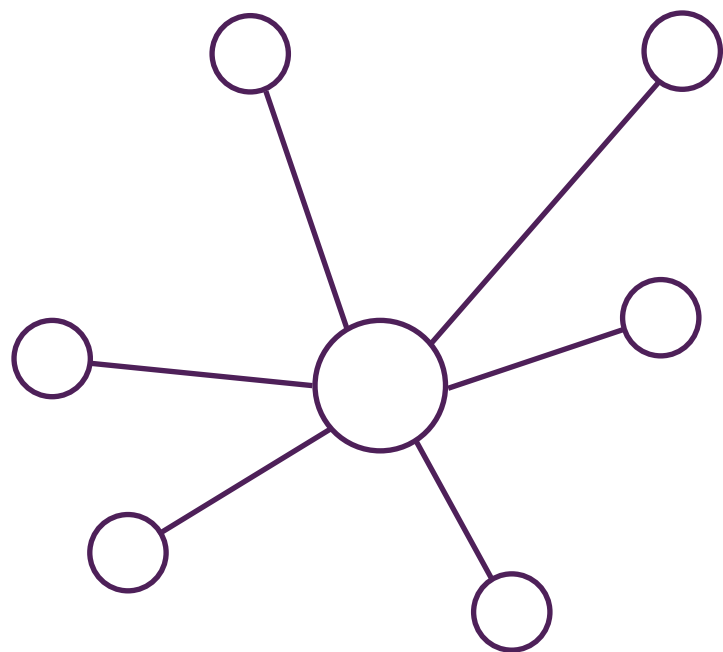
2020: 37 stk.

77%
af afgjorte sager

Elevklager

Endelig bemærker NKMM, at der er sket en stigning i antallet af elevklager – dvs. klager, som kommer direkte fra eleven selv. Vi modtog 3 klager fra elever i 2019 mod 8 i 2020. Halvdelen af eleverne, der har klaget selv, gik i grundskole, og den anden halvdel af elevklager kom fra ungdomsuddannelser. NKMM ser positivt på udviklingen på dette område, fordi det betyder, at flere elever kender deres egne rettigheder, selv om der i det samlede billede fortsat er tale om meget få klager fra ungdomsuddannelserne og fra elever generelt.

Netværk

Vi skal samarbejde for at skabe de bedste børne- og undervisningsmiljøer for alle børn og unge i Danmark. Derfor deltager DCUM i, og driver egne netværk hvor vi kan samle og dele viden og inspiration med ligesindede fagorganisationer og uddannelsesinstitutioner landet over. Herunder blandt andet Netværk for Byggeri til Leg og Læring, Nationalt samarbejde for trivsel blandt børn i dagtilbud, Nationalt samarbejde for trivsel i grundskolen samt Nationalt Erhvervsskoleforum.

Læs mere om
DCUMs netværk [her](#)

Bestyrelse

— Elever og studerende —

- **Peter Gielstrup**
Erhvervsskolernes Elevorganisation – peter@eeo.dk
- **Malene Sillas Jensen**
Danske Studerendes Fællesråd – malene.sillas08@gmail.com
- **Esther Vyff Balslev Petersen**
Danske Skoleelever – formand@skoleelever.dk
- **Siw Lykkebo Jacobsen**
Sygeplejestuderendes Landsråd – siwlykkebojacobsen@gmail.com
- **Jens Vase**
Danske Gymnasieelevers Sammenslutning – jensvase@gmail.com
- **Kirsten Holmgaard**
Bestyrelsesformand, udpeget af ministeren for Børn, Undervisning og Ligestilling
- **Skole og Forældre**
Susanne Gade Clausen
hovedbestyrelsesmedlem – sgc@skole-foraeldre.dk
- **Danske Underviserorganisationers Samråd**
Tine Agenskov
hovedbestyrelsesmedlem i DLF – tiag@dlf.org
- **Børnerådet**
Preben Siggaard
næstformand i Børnerådet – cblps@herning.dk
- **Kommunernes Landsforening og Børne- og Kulturchefforeningen**
Borgmester Bo Hansen (A)
Svendborg Kommune – bo.hansen@svendborg.dk
- **De frie skolers foreninger**
Lærer Anne Mette Pinderup
bestyrelsesmedlem i Efterskoleforeningen – amp@efterskolerne.dk
- **De erhvervsrettede uddannelsers bestyrelses- og lederforeninger**
Direktør Maria Dyhrberg Rasmussen
Randers Social- og Sundhedsskole – mdr@sosuranders.dk
- **Gymnasiernes Bestyrelsesforening**
Hanne Vibeke Sørensen
bestyrelsesmedlem i Gymnasiernes Bestyrelsesforening
hanne.privat@hotmail.com
- **Danske Erhvervsakademier og Danske Professionshøjskoler**
Uddannelsesleder Søren Boy Larsen
VIA University College – SOBL@via.dk
- **Danske Universiteter**
Prodekan Niels Overgaard Lehmann
prodekan for uddannelse ved Arts, AU – nle@au.dk

DCUM i medierne

Mediesynlighed

Følgerudvikling på sociale medier

Ultimo 2016:	2200
Ultimo 2017:	2600
Ultimo 2018:	2700
Ultimo 2019:	3050
Ultimo 2020:	3250

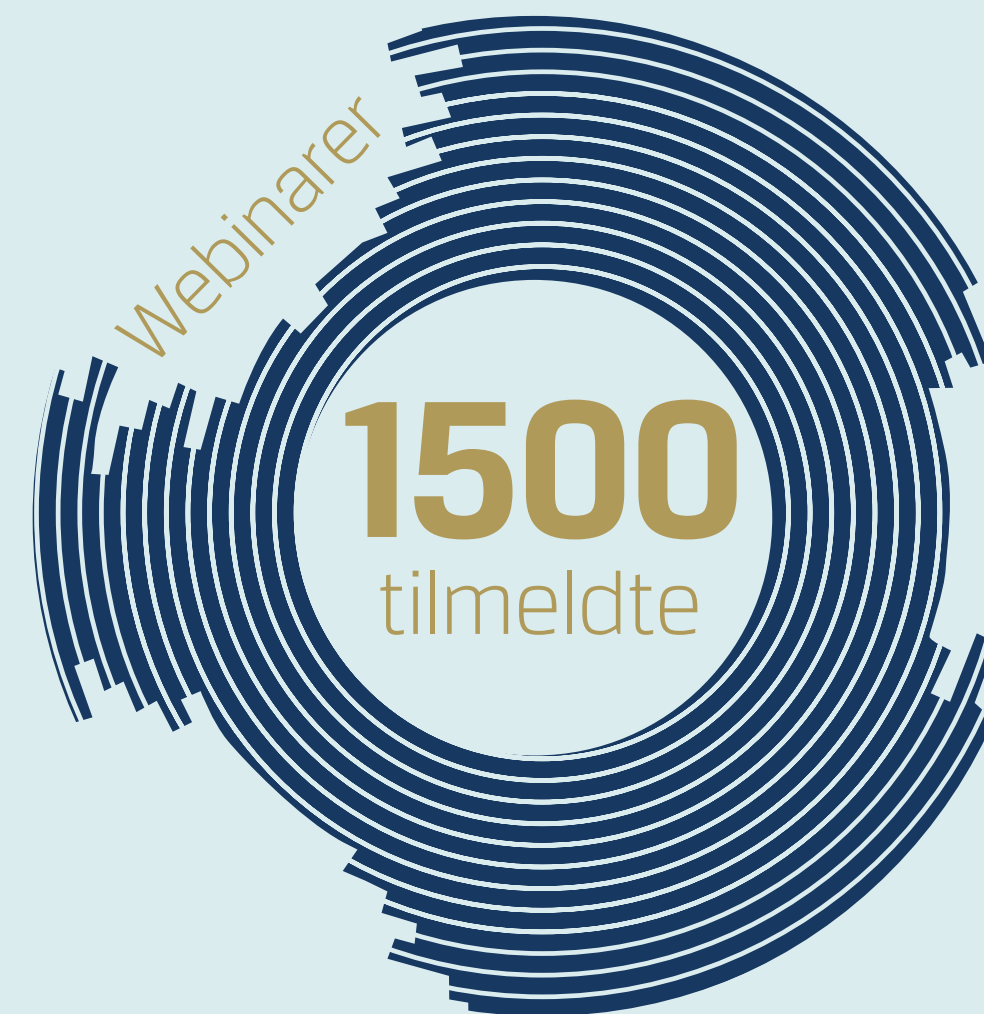
Ultimo 2016:	422
Ultimo 2017:	578
Ultimo 2018:	1200
Ultimo 2019:	2200
Ultimo 2020:	3950

Ultimo 2019:	1000
Ultimo 2020:	1200

DCUM DIGITAL

For at fastholde DCUMs nærhed til praksis, begyndte vi med stor succes at afholde live webinarer i 2020. Samlet over de forskellige serier, har vi haft over **1500** tilmeldte. Dette er et tiltag vi ser frem til at fortsætte i de kommende år.

Vi ses i 2021

Årsberetning for Dansk Center for Undervisningsmiljø, 2020

Udgiver

Dansk Center for Undervisningsmiljø
www.dcum.dk

Tekst af:

Heidi Knudsen
Marianne Laflor
Mikkel Windfeld
Louisa Pagh Larsen
Annika Jensen
Heidi Johannessen
Mette Folmer

Redaktion

Karl Emil Pirok Uhrenholt
Christian Rudbeck

Ansvarshavende

Jannie Moon Lindskov
Direktør, DCUM

Grafisk design

Vokseværk – vokseverk.dk

dcum.dk